

Mūsų kultūros paveldas

Stasė Rokaitė išvyko, bet namelis, kuriame „Kronika“ rado prieglobstį, liko

Minimas „Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikos“ 40 – metis. Šis leidinys, ypač kenksmingas komunistinei ideologijai, pasirodė aštuntajame XX a. dešimtmetyje. Jis visam pasauliui atskleidė žmogaus teisių varžymą dėl tikėjimo, išpažinimo, dvasinio gyvenimo.

Pirmasis „Kronikos“ nu-

meris išėjo 1972 metų kovo 17 dieną ir ėjo pogrindžio sąlygomis 17 metų. Pirmasis redaktorius buvo jaunas Simono parapijos kunigas, dabar arkivyskupas Sigitas Tamkevičius (SJ). Kai jį suėmė, nuteisė ir ištrėmė, „Kroniką“ redagavo ir leido vyskupai Vincentas Sladkevičius, Julijonas Steponavičius, Jonas

Vilniaus gatvė, kuria vaikščiojo „Kronikos“ platintojai.

Namas, kuriame gyveno „Kronikos“ platintoja Stasė Rokaitė.

Boruta (S.J.), kun. Robertas Grigas, kun. Alfonsas Svarinskas ir kiti.

„Kronikos“ platinimo punktai veikė visoje Lietuvoje. Šis leidinys, talkinant Rusijos disidentams Sergejui Kovaliovui, Aleksandrui Lavutui ir kitiems, buvo perduodamas į Vatikaną, JAV ir kitur.

Nemažas „Kronikos“ skleidimo skyrius buvo Molėtuose. Nedidelėje Bijutiškio šv. Onos bažnytelėje dirbo jėzuitų provincijolas, garbaus amžiaus kunigas Jonas Danyla (S.J.). J. Danyla iš didelės miesto parapijos buvo atitremtas į nuošalesnę vietą Bijutiškyje. Bet kunigas ir čia nenuleido rankų. Vieta neblogo: iki Vilniaus 50 km, iki Molėtų 10 km.

Po bažnytelės altoriumi

kun. J. Danyla sumontavo radijo siųstuva, kuriuo perduodavo žinias Vatikano radijui.

Ypač daug triukšmo kilo, kai Molėtuose buvo teisiamas Dubingių šv. Jurgio parapijos klebonas Antanas Šeškevičius už tai, kad jis atvirai bažnyčioje vaikams aiškino katekizmą. Vos tik teismas baigėsi, Vatikano radijas visam pasauliui paskelbė, kad sovietinis teismas keleriems metams nuteisė kalėti nekalną kunigą, kuris atliko jam patikėtą darbą.

Sujudo ne tik Molėtų, Utenos, bet ir Vilniaus saugumas. Tačiau tuomet saugumiečiams nepavyko nustatyti, kad Bijutiškio bažnyčioje yra radijo stotis (išaiškino vėliau).

Pirmieji „Kronikų“ nu-

meriai irgi pateko į Jono Danylos rankas. Jis juos per patikimus parapijiečius išplatino visur.

Tuomet, kai Bijutiškyje klebonavo J. Danyla, į Molėtus atvyko Stasė Rokaitė (SJE). Vienuolė persekiojo. Nedavė jai darbo. Bet Molėtuose pavyko S. Rokaitėi nusipirkti namą. Nors dėl to buvo triukšmo, bet moterį priregistravo teisėtai įgytame name.

Stasės Rokaitės namas, esantis Vilniaus g. Nr. 6, tapo „Kronikos“ platinimo punktu. Čia rinkdavosi vienuolės iš Kauno, Vilniaus, apsistodavo kunigai. KGB dėjo daug pastangų, kad S. Rokaitė su laikytų nusikaltimo vietoje. Bet nepavyko. O „Kronika“ plaukė į visas puses.

Be to, Stasė Rokaitė kaltino ir tuo, kad jos broliai dalyvavo ir žuvo Želvos krašte (Ukmergės r.) partizaninėje kovoje dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės. Stasei grėsė suėmimas ir tremtis.

– Anksčiau tylėjome, bijojome, – atvirauja dabar šalia gyvenantys Valerija ir Stanislovas Šadeikiai, – pūdus gi tų laikraščių atveždavo. Paslėpdavome. Kiaules laikėme, buvo šiaudų, tai po jais, po malkomis „Kroniką“ pakisdavome. Visur slėpėme.

Šalia Stasės Rokaitės geltonai dažyto namo gyveno ne tik V. ir S. Šadeikiai, bet ir kiti geri, nuoširdūs (Nikelta į 9 psl.)

Nelaimės prisišaukia patys žmonės

Kaip bebūtų gaila, kartais žmonės patys prisišaukia nelaimę: tai lengvabūdiškai elgiasi, tai nepaiso elementariausio saugumo reikalavimų, tai tiesiog per daug pasitiki savo jėgomis. Pagrindinės nelaimių priežastys šiuo metu – gaisrai dėl neatsargaus rūkymo ir nelaimės ant nebetvirta ledo.

Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento Visuomenės informavimo ir analizės skyriaus specialistai informavo, kad šiemet gaisruose Lietuvoje jau žuvo 67 žmonės (pernai per tą patį laikotarpį 59), dar 71 gyventojas buvo traumuotas. O kovo 22 – sios vakarą tragiškas gaisras kilo Prienų rajono Stakliškių miestelyje, Vilniaus gatvėje esančiame gyvenamajame name. Atskubėjus ugniagesiams, kaimynas jau buvo išnešęs į lauką trijų vyrų apdegusius kūnus. Atvykę medikai jiems niekuo nebegalėjo padėti, teliko tik konstatuoti mirtį. Gaisro metu kambaryje sudegė sofa-lova, apdegė ir aprūko sienos, grindys, lubos. Pasak kaimynų, šiame name buvo nuolat girtaujama. Spėjama, kad gaisras galėjo kilti dėl neat-sargaus rūkymo. Tai pirmas gaisras šiemet, kurio metu iš karto žuvo trys žmonės. Užtat jau buvo 9 gaisrai, kurių metu žuvo po 2 gyventojus.

Pagrindinės tragiškų gaisrų priežastys – neat-sargus rūkymas ir elgesys su ugnimi dažniausiai apsvaigus nuo alkoholio. Ugniagesiai gelbėtojai prašo gyventojus atsargiau elgtis su ugnimi, nerūkyti lovoje, saugiau naudotis šildymo įrenginiais, nepalikti be priežiūros mažamečių vaikų. Daugelio gaisrų pasekmės būna ypač skaudžios ir dėl pavėluoto ugniagesių gelbėtojų iškvietimo, todėl, pastebėję gaisrą, nedelsdami skambinkite bendruoju pagalbos telefonu 112.

Ledas jau nebetvirtas

Nors hidrometeorologai teigia, kad ledo struktūra pakitusi, kad daugumoje vietų jis sueižėjęs, išretėjęs, todėl labai nebetvirtas. O Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento Visuomenės informavimo ir analizės skyrius informuoja, kad kovo 22 – sios popietę pagalbos šaukėsi Alytaus rajono Aniškio kaimo gyventojai, pranešę, kad jų ežero saloje stovintys du žvejai dėl per silpno ledo nebegali grįžti į krantą ir šaukiasi pagalbos. Atvykusiai ugniagesių komandai teko panaudoti liemenes, ledo roges, plūdurus, virves ir net kartį, tačiau didžiulio pavojaus vis vien neišvengė. Gelbėtojams teko įveikti apie puskilometro atstumą per sukūžusį ir gerokai iškorėjusį ledą, kuris bet kurią akimirką galėjo lūžti. Laimei, taip neatsitiko. Į krantą gelbėtojai palydėjo du įlūžusius, sušlapusius ir sušalusius poledinės žūklės mėgėjus: 54 ir 42 metų vyrus.

Tos pačios dienos pavakarę Alytaus narai skubėjo į Varėnos rajoną, kur Marcinkonių apylinkės Lavysto ežere įlūžo dar vienas žvejas. Tačiau jam pavyko pačiam išsikapstyti iš vandens ir išlipti į krantą.

Kovo 23 d. 11 val. 29 min. Bendrasis pagalbos centras gavo pranešimą, kad Utenos rajono Tau-ragno ežere įlūžo žmogus.

Statistikos duomenimis, vien šiais metais ugniagesiai 21 kartą vyko ant užšalusius vandens telkinių, išgelbėjo 53 piliečius ir ištraukė 2 nuskendusius gyventojus.

Ugniagesiai gelbėtojai primena, kad tvirtas ledas visada turi mėlyną arba žalią atspalvį, o matinės baltos spalvos arba geltono atspalvio ledas yra netvirtas. Labai trapus ledas susidaro tose vietose, kur įteka upeliai, yra šaltinių, auga krūmai ar nendrynai. Ledas labai pavojingas atodrekių metu, todėl gyventojai prašomi nerizikuoti ir geriau atsisakyti pavojingų pramogų ant netvirta ledo.

Genovaitė ŠNUROVA

Tarptautinė moksleivių olimpiada Anykščiuose

Kovo 23-24 dienomis Anykščių Antano Baranausko vidurinėje mokykloje vyko tarptautinė lietuvių kalbos ir literatūros olimpiada, į kurią susirinko arti dviejų šimtų 9-12 klasių moksleivių iš mūsų šalies ir užsienio.

Anykščiuose- „rašytojų sostinėje“ organizuota tarptautinė lietuvių kalbos ir literatūros olimpiada vyko pirmą kartą, šiaip toks renginys šalyje- jau trečiasis. Dvi pirmosios olimpiados organizuotos Vilniuje.

Kartu su geriausia gimtosios kalbos ir literatūros žinovais iš Lietuvos dalyvavo olimpiadoje ir lietuviai iš Lenkijos (Punsko ir Seinų), Baltarusijos (Rimdžiūnų), Latvijos (Rygos), Rusijos (Maskvos), taip pat iš Hiutenfeldo mieste (Vokietija) veikiančios Vasario 16-osios gimnazijos.

Iškilmingo renginio atidarymo metu visus susirinkusius moksleivius bei jų pedagogus sveikino Anykščių rajono meras Sigutis Obelevičius, akcentavęs lietuvių kalbos reikšmę ir būtinybę išsaugoti gimtąją kalbą. Sveikinimo žodį atvykusių iš įvairių universitetų mokslininkų vardu tarė moksleivių darbų vertinimo komisijos pirmininkė prof., hab. Dr. Dainora Pociūtė- Abukevičienė. Anykščių A. Baranausko vidurinės mokyklos aštuntokė Kotryna Steponėnaitė perskaitė ištrauką iš poeto Antano Baranausko poemos „Anykščių šilėlis“, o jaunieji šokėjai ir dainininkai pradžugino menine programa.

Lietuvių kalbos ir literatūros olimpiados dalyvių darbus vertino solidi komisija iš profesorių, docentų, mokytojų ekspertų.

Iš įvairių Lietuvos kampelių ir užsienio susirinkę moksleiviai ne tik galėjo pasitikrinti savo žinias, atlikdami nelengvas užduotis, bet ir turėjo puikią progą susipažinti su Anykščių krašto literatūrinėmis tradicijomis, pakeliauti anykštėnų rašytojų takais.

Vytautas BAGDONAS

Stasė Rokaitė išvyko, bet namelis, kuriame „Kronika“ rado prieglobstį, liko

(Atkelta iš 4 psl.)

žmonės, kurie mokėjo saugoti paslaptį.

Juozas Maceika buvo kalintas Sibiro lageriuose, kad Kirdeikių krašte dalyvavo partizaninėse kovose. Grįžęs iš kalėjimo vedė Apoloniją Civylytę ir įsikūrė Molėtuose. Juozas kurį laiką dirbo Molėtų šv. apaštalo Petro ir Povilo bažnyčioje zakristijonu ir saugojo bei platino „Kroniką“.

Panašaus likimo ir Aleksandra Ivonytė. Jos brolis buvo partizanas ir žuvo Kuktiškių miškuose. Aleksandros sužadėtinis irgi krito didvyrio mirtimi. Aleksandra kalino Sibire. Kai grįžo, neleido registruotis Lietuvoje, nedavė darbo, nors Aleksandra turėjo traktorininkės, medikės specialybes. Ji slaugė seną kunigą kanauninką Kazimierą Miknevičių ir gyveno Molėtuose. Buvo aktyvi „Kronikos“ skaitytoja ir platintoja.

„Kroniką“ saugojo S. Rokaitės kaimynas Jonas Pečiulis, Antanas Jakubauskas ir kiti. Aktyviai į „Kronikos“ platinimą buvo įsijungęs jaunas kunigas Algirdas Rokas Puzonas, kuris dirbo Labanoro, Stirnių, Kirdeikių parapijose.

„Kronikos“ leidimui ir platinimui daug dėmesio skyrė Alantoje dirbęs kunigas Kazimieras Girnius ir Jonas Balčiūnas, Sugičių parapijos klebonas, politinis kalinys Česlovas Zažeckas.

„Kronikos“ rėmėjų ir skleidėjų gretose dalyvavo Molėtų bažnyčios klebonas Ignacas Milašius (OFM Cap), zakristijonas Pranas Žala ir daug parapijiečių. Tačiau pagrindiniai procesai vyko Stasės Rokaitės namuose. Kartu su ja gyveno kita vienuolė Stasė Vasiliauskaitė (SJE), kuri irgi prisidėjo prie „Kronikos“ skleidimo.

Varniškių kaime (Videniškių s.) gyveno pedagogė, Sibiro tremtinė Stasė Davidėnienė, kilusi iš Utenos krašto. Vyras ir sūnus mirė.

Kryžius „Kronikos“ atminimui. Už jo V. ir S. Šadeikių namas.

Ji gyveno viena ir buvo ištikima „Kronikos“ skaitytoja ir platintoja. Netgi juokinga dabar, kad moteriai, turinčiai pedagogės diplomą, neleido melžti kolūkio fermoje karvių. Atseit, sugadins kitas melžėjas, padarys davatkomis!..

Gyvenimas daro netikėtumus. S. Davidėnienė ištiko insultas. Moteris tapo neįgali. Jokių artimųjų nėra. Tada ją į savo namus parsivežė Stasė Rokaitė ir slaugė iki pat mirties (apie 10 metų). Taip vienuolė atsilygino už „Kronikos“ platinimą.

Dabar S. Rokaitė gyvena Kaune, Eucharistinio Jėzaus seserų vienuolijoje. Ji garbaus amžiaus. Namą, kuriame slėpė ir platino „Kroniką“, pardavė. Jame gyvena treči šeimininkai. Jis tvarkomas, remontuojamas.

S. Rokaitė išvykdama iš Molėtų namo kieme pastatė kryžių „Kronikos“ atminimui. Nors šiame name jau daugiau kaip 10 metų S. Rokaitė nebegyvena, bet molėtiškiai jį vis dar vadina Stasės nameliu.

Algirdas MEILUS

Kovas baigė aštuntfinalyje

Sėkmingai žaidžia NKL (nacionalinėje krepšinio lygoje Molėtų „Ežerūno“ - Kario“ komanda, kuriai sumaniai vadovauja treneris Mindaugas Kildišius. Įveiktos galingos komandos iš Vilniaus, Šilutės, Šiaulių ir kitur. Ypač sunkios ir atsakingos rungtynės vyko tarp Vilniaus „Perlas - MRU“ krepšininkų ir molėtiškių.

Prieš tai tris kartus buvo susitikę šios komandos ir visas pergales pasiekė vilniečiai. Molėtiškiams labai mažai pritrūkdavo iki laimėjimo. Šįkart „Ežerūnui - Kariui“ pergalė buvo būtina. Vyras susikaupė ir įveikė vilniečius rezultatu 83:73.

Po šio laimėjimo trenerio Mindaugo Kildišiaus auklėtiniai pateko aštuntfinalį. Pirmosios rungtynės buvo žaidžiamos Kaune su „Žalgirio - Sabonio KC“ komanda, kurias rezultatu 77:74 laimėjo molėtiškiai. O antrąsias su tais pačiais krepšininkais žaidė Molėtuose ir pralaimėjo kauniečiams 62:72. Trečiasis susitikimas baigėsi rezultatu 89:80 kauniečių naudai. Molėtiškiai aštuntfinalyje kovas baigė.

Pagirtinai žaidė broliai Eimantas ir Justas Narušiai, An-

Rungtynių epizodas.

Autoriaus nuotr.

drius Šležas, Paulius Leščinskas, Giedrius Kulbis, Raimundas Ambrulaitis, Marius Kugauda, Kęstutis Šeštokas ir kiti vyrai. Krepšininkai su treneriu Mindaugu Kildišiumi garsina Molėtų kraštą. Linkime jiems sėkmės.

Algirdas MEILUS

Ir Dūkštas jau turi savo herbą

Kovo 14 d. Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė pasirašė dekretą dėl Dūkšto miesto herbo patvirtinimo. Seniūnas Vytautas Kazėnas džiaugiasi. Idėja turėti miesto herbą ir vėliavą jau beveik įgyvendinta. Jis su pasididžiumu rodo neseniai iš Vilniaus parsivežtus herbo, vėliavos ir antspaudo etalonus. Sidabrinių vandenių fone besisupanti raudona valtelė, plukdanti žalią pušaitę – toks nuo šiol bus Dūkšto simbolis, įprasminantis gražią šio krašto gamtą, jo ežerus ir pušynus. Herbą sukūrė dailininkas Arvydas Stanislovas Kadždailis.

Buvo pasiūlyta keliolika herbo pavyzdžių, kuriuose užfiksuoti įvairūs simboliai – geležinkelis, Rojaus obuoliukai, dailininko Rustemo teptukas, angelas ir kt. Renkantis herbą, aktyviai dalyvavo ir mokiniai, ir mokytojai. Organizuoti pieši-

Vytautas Kazėnas rodo neseniai iš Vilniaus parsivežtus herbo, vėliavos ir antspaudo etalonus.

nių konkursai, atliktos apklausos, vyko diskusijos. „Kiek esu matęs įvairių herbų, tai mūsų – pats gražiausias“, - šypsosi seniūnas. Praeitų metų vasarą mies-

tas šventė 150 metų jubiliejų. Norėta herbą pristatyti šia proga, tačiau kūrybos ir derinimo procesas pasirodė ilgesnis nei buvo manyta. Planuojama gražią šventę

surengti liepos mėnesį.

Seniūnas yra dėkingas bendruomenei, jos pirminkei Aldonai Bikulčienei, visiems aktyviems ir savo kraštą mylintiems žmonėms. Būtent bendruomenė rūpinosi šiuo projektu, skyrė tam lėšų, taip pat prisidėjo seniūnija bei rėmėjai: verslininkai Vidmantas Kuolas, Valdas Macijauskas, Leta, Silvija ir Edmundas Jonuškaitis.

Seniūnui Vytautui Kazėnui optimizmo netrūksta. „Negalima stovėti vietoje – reikia nuolat judėti į priekį“, - sako jis ir pasakoja apie šiemet Dūkšte vykšiančius renovacijos darbus. Bus sutvarkyti svarbiausi miesto pastatai, jų prieigos, gatvės, todėl tikrai turime kuo pasidžiaugti. „Kaip gražu matyti kituose miesteliuose prie seniūnijų iškeltas vėliavas, puikiai sutvarkytą aplinką. Norisi ir patiems pasitempti“, - tokios mintys seniūnui teikia vilties, kad ir Dūkšto žmonės taps labiau susitelkę, vieningesni, o per šventes vė-

liavos puoš ne vieną kitą, o kiekvieną namą. Seniūno teigimu, Dūkšto, rajono ir Lietuvos vėliavos nuolat plevėsuos ir prie seniūnijos pastato.

Dūkšto pavyzdžiu galbūt paseks ir kiti rajono miesteliai, nes kol kas tik Miėlėgėnai turėjo savo herbą. Heraldikos specialistai sako, kad herbą gali turėti miestai ir miesteliai, taip pat – kaimai, atliekantys tam tikras savivaldos funkcijas. Jei miestelis ar kaimas, kad ir nedidelis, yra seniūnijos centras, neįmanoma jokių kliūčių jam sukurti ir patvirtinti herbą. Tokioje gyvenvietėje yra administracinė įstaiga – seniūnija, gyvenvietė yra aiškiai apibrėžtos teritorijos centras, yra nemažai sričių, kur herbas gali būti naudojamas. Svarbu, kad herbas funkcionuotų. Šiuo metu miestelius ir kaimus reprezentuoja daugiau nei 200 herbų.

Lina KOVALEVSKIENĖ
Ignalinos r. savivaldybės
atstovė ryšiams su visuomene